

การสำรวจความต้องการด้านสมรรถนะของบัณฑิตพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
ตามความต้องการของผู้ประกอบการสถานประกอบการทางสุขภาพ
Exploring the Competencies Requirements from Bachelor of Nursing Science,
Based on the Needs of Health Care Organization

อุทัยวรรณ พงษ์บริบูรณ์¹, รัชยา รัตนธาวร¹, ภัทรภร ลิ้มปลาวัฒน์¹ และ ชีรนุช ก้อนแก้ว²
Uthaiwan Pongboriboon¹, Ratchaya Rattanataworn¹, Pattaporn Limlawan¹ and Teelanuch
Kornkeaw²

¹คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

¹School of Nursing, Eastern Asia University

²สำนักวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

²Research and Innovation Office, Eastern Asia University

Received: July 2, 2025

Revised: August 6, 2025

Accepted: August 5, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความต้องการด้านสมรรถนะของบัณฑิตพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ ตามความต้องการของผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการทางสุขภาพ ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการทางสุขภาพของรัฐและเอกชน จำนวน 200 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ในช่วง 0.80–1.00 และทดสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.92 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการทางสุขภาพต้องการบัณฑิตพยาบาลที่มีสมรรถนะด้านจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านลักษณะบุคคล ด้านทักษะ และด้านความรู้ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนว่า สมรรถนะด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ความอดทน มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการประกอบวิชาชีพพยาบาล จึงสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและความต้องการของสถานประกอบการทางสุขภาพ

คำสำคัญ: สมรรถนะของบัณฑิตพยาบาล; สถานประกอบการทางสุขภาพ; หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

Abstract

This study aimed to explore the competency requirements for nursing graduates from the bachelor of nursing science program, School of Nursing, as perceived by professionals in healthcare institutions. The research focused on four core competency domains: knowledge, skills, ethics, and personal characteristics. A mixed-methods approach was employed. The sample consisted of 200 healthcare professionals from public and private sectors, selected through purposive sampling. Data collection instruments included a five-point Likert scale questionnaire and a structured interview. The instruments were validated by three experts, with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00. Reliability was confirmed with a Cronbach's alpha coefficient of 0.92. Data were analyzed using descriptive statistics frequency, percentage, mean, and standard deviation—as well as content analysis. The results indicated that the highest priority was placed on ethical competencies, followed by personal characteristics, skills, and knowledge. These findings highlight the critical importance of ethical conduct and intrinsic personal qualities such as honesty, responsibility, punctuality, and perseverance in the nursing profession. The insights gained from this study can serve as a foundation for enhancing the Bachelor of Nursing Science curriculum to ensure alignment with current healthcare demands and professional expectations.

Keywords: Competency; Health care organization; Bachelor of nursing science curriculum

บทนำ

การมีสุขภาพดีทุกช่วงวัยเป็นหนึ่งในเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งเป็นวาระสำคัญของโลกที่ประเทศไทยต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายภายในปี พ.ศ. 2573 เพื่อผลักดันให้ประเทศก้าวเข้าสู่การเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical hub) เต็มรูปแบบโดยเร็ว คือเป็นศูนย์กลางบริการทางการแพทย์และสุขภาพครบวงจร (Medical service hub) ศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness hub) ศูนย์กลางยาและผลิตภัณฑ์ทางสุขภาพ (Product hub) ศูนย์กลางวิชาการและงานวิจัย (Academic hub) และต่อยอดสู่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) ทำให้ภาคธุรกิจมีความต้องการบุคลากรทางสุขภาพโดยเฉพาะวิชาชีพพยาบาลในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น โดยต้องมีทักษะด้านแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการทางธุรกิจสุขภาพ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรอบรู้ เท่าทัน รวมถึงการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางสุขภาพบัณฑิตพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรจะต้องมีสมรรถนะทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ ทั้งทักษะด้านการ

ปฏิบัติการพยาบาลและทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับการให้บริการทางสุขภาพได้แบบองค์รวม มีคุณธรรมจริยธรรม และลักษณะส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับการประกอบวิชาชีพการพยาบาลในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงผันผวนในปัจจุบัน

ปัจจุบันวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์เป็นสาขาขาดแคลน โดยพบว่า มีพยาบาลวิชาชีพจำนวนประมาณ 209,187 คน คิดสัดส่วนพยาบาลต่อจำนวนประชากรประมาณ 1 ต่อ 316 คน ซึ่งถือว่ามีส่วนที่สูง (กระทรวงสาธารณสุข, 2567) นอกจากนี้จากการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมไทยที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์ และคาดว่าจะในปี 2573 สังคมไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด คือ มีจำนวนผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไปประมาณ 21.3 ของประชากรทั้งหมด (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป) ประกอบกับสถานการณ์การเกิดโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา (Covid-19) และโรคอุบัติซ้ำส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพ โรคเรื้อรัง และภาวะการพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อคนวัยทำงานสูงขึ้น

ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดบริการทางสุขภาพ และความต้องการบุคลากรสุขภาพที่มีสมรรถนะเฉพาะ เพื่อดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งโครงสร้างของครอบครัวเปลี่ยน จากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น จำนวน สมาชิกครอบครัวลดลง ทำให้สมาชิกที่เป็นเด็ก ผู้สูงอายุ หรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงขาดผู้ดูแล อีกทั้งสภาพที่อยู่อาศัยที่มีความแออัด รวมไปถึงค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจทำให้เกิดเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital based globalization) การก้าวสู่สังคมไร้เงินสด ทำให้ประชาชนปรับเปลี่ยนวิธีการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพด้วยเทคโนโลยีด้านดิจิทัลมากขึ้น ส่งผลให้การบริการด้านสุขภาพต้องมีความทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการบริการด้านสุขภาพที่รวดเร็วในขณะที่สุดส่วนพยาบาลต่อประชากรที่มีอยู่ จึงเป็นที่มาของแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกำลังคนด้านสุขภาพ 10 ปี ทั้งภาครัฐและเอกชนมีความต้องการพยาบาลวิชาชีพ ใน พ.ศ. 2568–2577 จำนวน 333,745 คน เพื่อลด อัตราส่วนพยาบาลต่อประชากรลงให้เหลือ 1:200 คน ภายใน 10 ปี ซึ่งปัจจุบันยังขาดแคลนประมาณ 124,558 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2567) ดังนั้นคณะพยาบาล ศาสตร์จึงต้องปรับตัวรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงต้องพัฒนาหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยใช้แนวคิดการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นกรอบในการออกแบบ โดยคำนึงถึงกำลังคนของประเทศและสมรรถนะตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานอุดมศึกษา เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานอุดมศึกษาเรื่องเกณฑ์ มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 และข้อบังคับ สภาการพยาบาลว่าด้วยการให้ความเห็นชอบหลักสูตรการ ศึกษาระดับวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์หลักสูตร พยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2566

สมรรถนะพยาบาลวิชาชีพ

สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ (Professional nurse Competency) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออก ถึงความสามารถที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะ เจตคติต่อการปฏิบัติการพยาบาล หรืองานที่เกี่ยวข้องของพยาบาล วิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อผลลัพธ์บริการพยาบาล ที่ดีและการบรรลุผลตามเป้าหมายขององค์กร สภาการ

พยาบาลได้กำหนดสมรรถนะผู้ประกอบการวิชาชีพการพยาบาล และการผดุงครรภ์ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรระดับ ปริญญาตรีไว้ 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมาย 2) ด้านการปฏิบัติการพยาบาล และการผดุงครรภ์ 3) ด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ 4) ด้าน ภาวะผู้นำการจัดการ และการพัฒนาคุณภาพ 5) ด้าน วิชาการและวิจัย 6) ด้านการสื่อสารและสัมพันธภาพ 7) ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ และ 8) ด้านสังคม (สภาการพยาบาล, 2553) ในด้านการศึกษาคณะกรรมการ มาตรฐานการอุดมศึกษา (กฎกระทรวงมาตรฐานหลักสูตร การศึกษาระดับอุดมศึกษา, 2565) กำหนดให้ทุกสถาบัน ที่ผลิตบัณฑิตพยาบาลเตรียมความพร้อมให้ผู้ที่จะจบการ ศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงานและปฏิบัติงานตามบทบาทของ วิชาชีพ และติดตามประเมินผลคุณลักษณะของบัณฑิต ที่พึงประสงค์ที่เป็นผลมาจากผลลัพธ์การเรียนรู้ตาม มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

1. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง มีความรู้ หลักการ แนวคิด ทฤษฎีของศาสตร์ทางการพยาบาล และการผดุงครรภ์ และศาสตร์อื่น ๆ ในกลุ่มพื้นฐาน วิชาชีพ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาล ประยุกต์ ความรู้ ศาสตร์ทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์ และศาสตร์อื่น ๆ ในกลุ่มพื้นฐานวิชาชีพ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วางแผนปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมในทุกสภาวะทุกช่วงวัยของ ผู้รับบริการทางสุขภาพ มีความรู้ทางกฎหมายวิชาชีพและ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการ วิจัยและร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการพยาบาลและ การผดุงครรภ์ มีความรู้ และแนวคิดในการประกอบธุรกิจ เชิงสุขภาพ สามารถออกแบบการบริการพยาบาลใน สถานประกอบการทางสุขภาพ เช่น คลินิกดูแลผู้สูงอายุ คลินิกความสวยความงาม คลินิกสเปา

2. ทักษะ (Skills) หมายถึง

1) ทักษะวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ หมายถึง ปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์แบบองค์ รวมภายใต้จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพคำนึงถึง ความปลอดภัย ความเป็นปัจเจกบุคคลและความแตกต่างทางวัฒนธรรม ปฏิบัติการพยาบาลต่อผู้รับบริการและ

ผู้ป่วยทุกช่วงวัยที่มีภาวะปกติ ภาวะเจ็บป่วย และระยะท้ายของชีวิต ทั้งในสถานพยาบาลและในชุมชนตามความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภายใต้กฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ ประยุกต์ใช้ กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอดและหลังคลอดได้ปฏิบัติหัตถการทางการพยาบาลตามหลักการอย่างถูกต้อง ชักประวัติ ตรวจร่างกายผู้รับบริการและผู้ป่วย ให้ได้ข้อมูล เพื่อประกอบการวินิจฉัยและการดูแลได้ถูกต้องและครอบคลุม เตรียมอุปกรณ์การตรวจวินิจฉัยและการรักษาได้ถูกต้อง สามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับการใช้ยาได้อย่างสมเหตุสมผล

2) ทักษะด้านดิจิทัล หมายถึง การใช้สารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลขั้นพื้นฐานและหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อการเรียนรู้และปฏิบัติการพยาบาล ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสืบค้น ประมวลผล และนำเสนอข้อมูลที่ทันสมัย ใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการดูแลและแก้ไขปัญหาสุขภาพของผู้รับบริการได้อย่างถูกต้อง ใช้สารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลขั้นพื้นฐานและหลักฐานเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือในการออกแบบโครงการบริการสุขภาพ/นวัตกรรม/วิจัยทางการพยาบาล

3. จริยธรรม (Ethics) หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต แสดงออกถึงความมีคุณธรรม จริยธรรมกฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีมนุษยธรรม มีความกตัญญู เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี มีเมตตา มีจิตบริการ รักษาสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบต่อนตนเองและสังคม ยอมรับในการกระทำของตน ไม่ปกปิดความผิดของตน ไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่นปฏิบัติตนตามจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ การพยาบาล ปฏิบัติต่อผู้รับบริการและผู้ป่วยโดยเคารพ ในคุณค่า ความเชื่อ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ปฏิบัติต่อผู้รับบริการและผู้ป่วยได้อย่างถูกต้อง ตามสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง การรักษาความลับ ปฏิบัติการพยาบาลต่อผู้รับบริการและผู้ป่วยด้วยความรอบคอบ และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุด พึงทักสีติและไม่ละเมิดสิทธิของผู้รับบริการและผู้ป่วย มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล

4. ลักษณะบุคคล (Character) หมายถึง มีบุคลิกภาพเหมาะสม สุภาพ อ่อนโยน รู้จักกาลเทศะ

กล้าแสดงออกในสิ่งที่เหมาะสม กล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลได้เหมาะสม ใช้วิธีการสื่อสารทางวิชาการและเชิงวิชาชีพและในชีวิตประจำวันด้วยการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยได้ถูกต้อง ใช้วิธีการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษในระดับที่สามารถสื่อสารเชิงวิชาชีพได้ ใช้ศัพท์ทางการแพทย์และการพยาบาลได้อย่างถูกต้อง มีสัมพันธภาพที่ดีต่อเพื่อน ผู้ร่วมวิชาชีพ ผู้รับบริการและผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม สามารถสื่อสารเชิงวิชาชีพได้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาลสามารถแสดงภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการด้านการพยาบาลได้ สามารถทำงานเป็นทีมวิชาชีพและสหวิชาชีพหรือผู้เกี่ยวข้องได้ สามารถเป็นผู้นำในการปฏิบัติงานทั้งในสถานการณ์จำลอง สถานการณ์จริงในคลินิกและในชุมชนได้ ใฝ่รู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม วัฒนธรรม และยึดหลักปฏิบัติตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ดำรงตน ส่งเสริมค่านิยม วัฒนธรรมแห่งชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชุมชนเป็นสมาชิกและแบบอย่างที่ดีในองค์กรและวิชาชีพพยาบาล

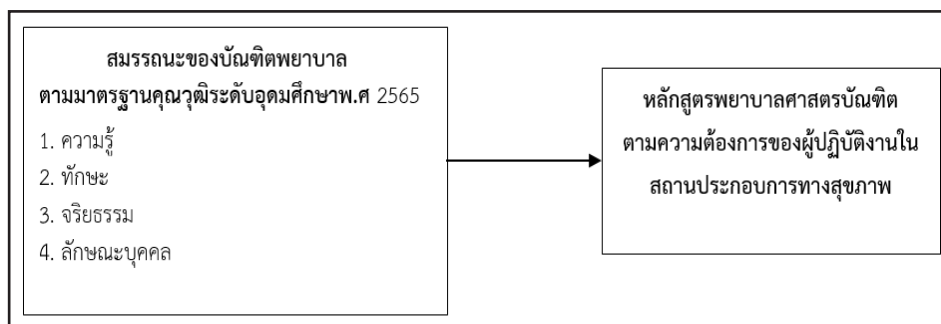
ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งสำรวจความต้องการสมรรถนะของบัณฑิตพยาบาลจากมุมมองของผู้ประกอบการ ทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งจะเป็นประโยชน์นำมาใช้เป็นแนวประกอบการพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสำรวจความต้องการด้านสมรรถนะของบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล ตามความต้องการของผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการทางสุขภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะและสมรรถนะทางวิชาชีพ มาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ทั้ง 4 ด้าน จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการทางสุขภาพ ทั้งภาค รัฐและเอกชน ในเขตสุขภาพที่ 4 และกรุงเทพมหานคร จากสถานประกอบการทางสุขภาพที่มีจำนวนพนักงาน ตั้งแต่ 201–500 คน แยกเป็นโรงพยาบาลรัฐบาล 8 แห่ง ทั้งระดับปฐมภูมิ ทติยภูมิ และตติยภูมิ และโรงพยาบาล เอกชน 5 แห่งในกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการทางสุขภาพจากภาครัฐและเอกชน ในเขตสุขภาพที่ 4 และกรุงเทพมหานคร จากสถานประกอบการที่มีจำนวน พนักงานจำนวน 201–500 คน แยกเป็นโรงพยาบาล รัฐบาล 8 แห่ง ทั้งระดับปฐมภูมิ ทติยภูมิ และตติยภูมิ และ โรงพยาบาลเอกชน 5 แห่งในกรุงเทพมหานคร ได้มา โดยการเลือกแบบเจาะจง จากสถานพยาบาลที่มีการรับ บัณฑิตพยาบาลเข้าทำงานหรือฝึกงาน รวมทั้งสิ้นจำนวน 200 คน แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ ผู้อำนวยการ โรงพยาบาล 5 คน ผู้อำนวยการฝ่ายการพยาบาล 15 คน หัวหน้าหอผู้ป่วย 60 คน พยาบาลปฏิบัติการ 90 คน ผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรบุคคล 15 คน และผู้จัดการฝ่าย การตลาด 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ชุด ได้แก่

1. แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
2. แบบสอบถามความต้องการด้านสมรรถนะ ของบัณฑิตพยาบาล ทั้ง 4 ด้านหลัก ได้แก่ ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล จำนวน 40 ข้อ โดยใช้ มาตรฐานประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (5 = มาก ที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด)
3. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการพยาบาลและด้านการวิจัยทาง สังคมศาสตร์ โดยตรวจสอบความสอดคล้อง มีค่าดัชนีความ สอดคล้องระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับดีมาก จากนั้นได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อทดสอบความ เชื่อ มั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 ซึ่งอยู่ในระดับสูง แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นเพียงพอ ต่อการนำไปใช้เก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่มี ประสบการณ์ในการบริหารจัดการและประเมินบัณฑิต พยาบาล จำนวน 20 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล ผู้อำนวยการฝ่ายการพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย พยาบาล ปฏิบัติการ และผู้จัดการฝ่ายการตลาด แนวคำถามในการ สัมภาษณ์ ครอบคลุมสมรรถนะ 4 ด้าน เช่นเดียวกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทำหนังสือถึงกลุ่มตัวอย่างผ่านสำนักวิจัยและนวัตกรรม ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานประกอบการทางสุขภาพในเขตสุขภาพที่ 4 และกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน โดยผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการเก็บข้อมูลล่วงหน้า พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีตอบแบบสอบถามแบบสอบถามจัดส่งทั้งในรูปแบบเอกสารกระดาษ (paper-based) และแบบฟอร์มออนไลน์ผ่าน Google Forms เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ตอบในบางกรณี สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มย่อยที่คัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่างหลัก จำนวน 20 คน โดยพิจารณาจากความสมัครใจ ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงพยาบาล ผู้อำนวยการฝ่ายการพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย พยาบาลปฏิบัติการ และผู้จัดการฝ่ายการตลาด โดยสัมภาษณ์ในสถานที่ทำงานของผู้ให้ข้อมูลหรือผ่านระบบออนไลน์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขออนุญาตและขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลก่อนดำเนินการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ ข้อมูลที่ได้ถูกถอดเทปและนำไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อหาประเด็นสำคัญที่สะท้อนความต้องการสมรรถนะของบัณฑิตพยาบาลตามมุมมองของผู้ประกอบการ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ประเภทของสถานประกอบการและจำนวนพนักงานและปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์

ตารางแสดง

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความต้องการของผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการทางสุขภาพด้านความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคลของบัณฑิตพยาบาล (n=200)

ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านความรู้ (Knowledge)	4.01	0.685	มาก
2. ด้านทักษะ (Skills)			
2.1 ทักษะวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์	4.05	0.670	มาก
2.2 ทักษะด้านดิจิทัล	4.09	0.615	มาก
3. ด้านจริยธรรม (Ethics)	4.46	0.55	มากที่สุด
4. ลักษณะบุคคล (Character)	4.13	0.650	มาก

ในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการสุขภาพ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและลักษณะของผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการทางสุขภาพจำนวน 200 คนพบว่า เป็นผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเอกชนมากที่สุด รองลงมาคือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและคลินิกให้บริการสุขภาพอื่นแต่ละสถานประกอบการมีจำนวนพนักงานมากที่สุด ระดับที่ 1 คือ 201-500 คนรองลงมาคือ 501 คนขึ้นไป และ 51-200 คนตามลำดับ สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการทางสุขภาพส่วนใหญ่มีอายุ 31-35 ปีมากที่สุด รองลงมา คือ อายุ 25-30 ปี อายุ 36-40 ปี และ 41 ปีตามลำดับ มีตำแหน่งเป็นพยาบาลปฏิบัติการจำนวนมากที่สุด รองลงมา คือ หัวหน้าหอผู้ป่วย ผู้อำนวยการฝ่ายการพยาบาล ผู้จัดการฝ่ายการตลาดและผู้ดำเนินการโรงพยาบาลตามลำดับ ทั้งนี้มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมาคือปริญญาโทและมีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไปมากที่สุด รองลงมาคือ 6-9 ปีและ 2-5 ปีตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความต้องการด้านสมรรถนะของบัณฑิตพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ ด้านความรู้ ทักษะ จริยธรรมและลักษณะบุคคลตามความต้องการของผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการทางสุขภาพรายละเอียดแสดงในตาราง ดังนี้

จากตารางแสดง ความต้องการด้านสมรรถนะของบัณฑิตพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ ในด้านความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล ของบัณฑิตพยาบาล โดยเรียงลำดับมากที่สุดถึงระดับน้อยตามลำดับ แต่ละด้าน ดังนี้

ด้านจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล รองลงมา คือ ปฏิบัติต่อผู้รับบริการและผู้ป่วยโดยเคารพในคุณค่า ความเชื่อ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ด้านลักษณะบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ใช้วิธีการสื่อสารทางวิชาการและเชิงวิชาชีพและในชีวิตประจำวันด้วยการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยได้ถูกต้อง รองลงมา คือ ใฝ่รู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ด้านทักษะวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับการใช้ยาได้อย่างสมเหตุผล รองลงมา คือ ปฏิบัติหัตถการทางการพยาบาลตามหลักการอย่างถูกต้อง และมีความต้องการทักษะด้านดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการดูแลและแก้ไขปัญหาสุขภาพของผู้รับบริการได้อย่างถูกต้อง รองลงมา คือ ใช้สารสนเทศเทคโนโลยีดิจิทัลขั้นพื้นฐานและหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อการเรียนรู้และปฏิบัติการพยาบาล

ด้านความรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถออกแบบการบริการพยาบาลในสถานประกอบการทางสุขภาพ เช่น คลินิกดูแลผู้สูงอายุ, คลินิกความสวยความงาม, คลินิกสปา รองลงมา คือ มีความรู้และแนวคิดในการประกอบธุรกิจเชิงสุขภาพ

3. ผลการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการทางสุขภาพ

1. ด้านความรู้ (Knowledge) หัวหน้าหอผู้ป่วย 6 คน พยาบาลปฏิบัติการ 8 คน ผู้จัดการฝ่ายการตลาด 6 คน มีความต้องการบัณฑิตพยาบาลที่มีความรู้ในทฤษฎีของศาสตร์ทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์ และศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาล สามารถใช้กระบวนการพยาบาลในการแก้ไขปัญหาสุขภาพและส่งเสริมสุขภาพ สามารถ

กำหนดปัญหาทางการพยาบาลที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ป่วย และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการธุรกิจด้านสุขภาพได้

2. ด้านทักษะ (Skills) ทักษะด้านวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ผู้อำนวยการพยาบาล 1 คน ผู้อำนวยการฝ่ายการพยาบาล 2 คน หัวหน้าหอผู้ป่วย 5 คน และพยาบาลปฏิบัติการ 12 คน มีความต้องการบัณฑิตพยาบาลที่มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง สามารถสอนหรือให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยหรือผู้ใช้บริการทางสุขภาพเพื่อแก้ไขปัญหาการพยาบาลได้ มีทักษะในการให้ข้อมูลทางสุขภาพได้อย่างถูกต้อง และมีทักษะในการวางแผนการทำงานและบริหารเวลาได้

ทักษะด้านดิจิทัล ต้องการบัณฑิตพยาบาลที่สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสืบค้นข้อมูล ประมวลผล นำเสนอข้อมูลที่ทันสมัยในการดูแลและแก้ไขปัญหาสุขภาพของผู้รับบริการได้อย่างถูกต้อง สามารถใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือในการออกแบบโครงการบริการสุขภาพ/นวัตกรรม/วิจัยทางการพยาบาลได้

3. ด้านจริยธรรม (Ethics) ผู้อำนวยการโรงพยาบาล 3 คน ผู้อำนวยการฝ่ายการพยาบาล 2 คน หัวหน้าหอผู้ป่วย 7 คน และพยาบาลปฏิบัติการ 8 คน มีความต้องการบัณฑิตพยาบาลที่มีความตระหนักรู้และความตั้งใจในการปฏิบัติการพยาบาล มีความเต็มใจให้การช่วยเหลือผู้ใช้บริการ ปฏิบัติการพยาบาลโดยแสดงออกถึงความเมตตา กรุณา คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้ใช้บริการ มีจิตสาธารณะ มีความซื่อสัตย์ สุจริต รักษาความลับ เคราพลีสิทธิผู้ป่วย ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น ไม่ปกปิดความผิดของตน และปฏิบัติต่อผู้ใช้บริการได้อย่างถูกต้องตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

4. ด้านลักษณะบุคคล (Character) ผู้อำนวยการฝ่ายการพยาบาล 3 คน หัวหน้าหอผู้ป่วย 8 คน และพยาบาลปฏิบัติการ 9 คน ต้องการบัณฑิตพยาบาลที่มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความฉลาดทางอารมณ์ มีความละเอียดรอบคอบ ช่างสังเกต มีภาวะผู้นำและเป็นผู้ตามได้ดี รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่น กล้าแสดงออกในสิ่งที่เหมาะสม เป็นสมาชิกและแบบอย่างที่ดีในองค์กรและวิชาชีพพยาบาล สามารถสื่อสารเชิงวิชาชีพ

ได้เหมาะสมกับสถานการณ์และในการปฏิบัติการพยาบาลสามารถทำงานเป็นทีมวิชาชีพและสหวิชาชีพหรือผู้เกี่ยวข้องได้และใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต

จะเห็นว่าในภาพรวม ผู้ประกอบการมีความต้องการสมรรถนะของบัณฑิตพยาบาลในระดับมากถึงมากที่สุด โดยให้ความสำคัญมากที่สุดในด้านจริยธรรม ($\bar{X}=4.46$, $SD=0.755$) รองลงมา คือ ลักษณะบุคคล ($\bar{X}=4.13$, $SD=0.650$) ทักษะ ($\bar{X}=4.05$, $SD=0.670$) และความรู้ ($\bar{X}=4.01$, $SD=0.685$) ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนว่าองค์ประกอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะภายในตัวบุคคล เช่น ความรับผิดชอบ ความอดทน ความตรงต่อเวลา มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการประกอบวิชาชีพพยาบาลที่ต้องให้บริการด้วยจิตวิญญาณและความมั่นคงทางอารมณ์

เมื่อพิจารณารายละเอียดเฉพาะด้านพบว่า ทักษะทางวิชาชีพพยาบาล เช่น การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การสื่อสาร และการดูแลอย่างต่อเนื่องล้วนเป็นทักษะสำคัญที่ผู้ประกอบการต้องการให้บัณฑิตสามารถปฏิบัติได้ทันทีหลังจบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริการ การจัดการข้อมูล และการสื่อสารในระบบสารสนเทศด้านสุขภาพ ซึ่งแม้จะเป็นด้านที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.09$, $SD=0.615$) แต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก และควรเป็นจุดที่หลักสูตรต้องให้ความสำคัญเพิ่มขึ้น ส่วนด้านความรู้ ผู้ประกอบการคาดหวังให้บัณฑิตมีความรู้ทั้งด้านวิชาชีพและองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ต่อยอดในการแก้ปัญหาเชิงระบบ เช่น การบริหารจัดการบริการสุขภาพ คลินิกเฉพาะทาง และระบบสุขภาพในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ยังมีความต้องการให้มีความรู้เฉพาะทางเพิ่มขึ้นตามแนวโน้มบริการสุขภาพ เช่น การดูแลผู้สูงอายุ ความงาม หรือสุขภาพองค์กรรวม ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นที่หลักสูตรพยาบาลต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านลักษณะบุคคล ผู้ประกอบการเน้นย้ำคุณลักษณะสำคัญ เช่น ความมุ่งมั่น ความมีวินัย ทัศนคติเชิงบวก การทำงานเป็นทีม และความสามารถในการจัดการอารมณ์ในสถานการณ์กดดัน ซึ่งถือเป็นสมรรถนะด้านอารมณ์และพฤติกรรมที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการบริการทางสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่ต้องดูแลผู้ป่วยและญาติอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกยังชี้ว่า ผู้ประกอบ

การมีความคาดหวังให้บัณฑิตมีความพร้อมทั้งด้านวิชาการและปฏิบัติจริง มีความคล่องตัวในการปรับตัวสู่หน้างาน มีศักยภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยเสนอให้เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการเชิงธุรกิจ การวิเคราะห์ระบบบริการสุขภาพ และการพัฒนาความเป็นผู้นำตั้งแต่ในระดับปริญญาตรี

การอภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง ความต้องการสมรรถนะของบัณฑิตพยาบาลจากมุมมองของผู้ประกอบการสถานประกอบการทางสุขภาพ พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นพยาบาลปฏิบัติการในโรงพยาบาลเอกชนที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ซึ่งแสดงถึงความเข้าใจลึกซึ้งในบริบทการปฏิบัติงานจริง ส่งผลให้ความคาดหวังต่อบัณฑิตพยาบาลมีความชัดเจนในหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านการสมรรถนะที่สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของระบบสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพและจากผลการวิจัยพบว่าความต้องการสมรรถนะด้านจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านลักษณะบุคคล ด้านทักษะและด้านความรู้ตามลำดับ จึงอภิปรายผลจากลำดับมากที่สุดตามลำดับ ดังนี้

1. ด้านจริยธรรม พบว่า ผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการทางสุขภาพต้องการบัณฑิตพยาบาลที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล และปฏิบัติต่อผู้ใช้บริการและผู้ป่วยโดยเคารพในคุณค่า ความเชื่อ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่สังคมคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรม ในปัจจุบันมีแนวโน้มว่าผู้ประกอบการวิชาชีพด้านสุขภาพถูกร้องเรียน ฟ้องร้องด้านจริยธรรม หรือถูกเรียกร้องค่าเสียหายสูงขึ้น (Nursing Council Regulations on Limitations and Conditions for the Practice of Nursing and Midwifery, B.E. 2564, 2021) เนื่องจากการทำงานของพยาบาลเป็นการปฏิบัติโดยตรงต่อมนุษย์ ต้องการการดูแลด้วยความเอื้ออาทรและเคารพในศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นมนุษย์ รวมถึงทัศนคติหรือเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาล ซึ่งเป็นความเข้าใจหรือความรู้สึกนึกคิดที่เห็นคุณค่าและมีแนวโน้มที่จะกระทำการปฏิบัติการพยาบาลต่อบุคคล อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ผู้ที่จะเป็นพยาบาลที่ดีสามารถให้การพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงต้องมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล (Na Nakorn, & Noyudom,

2020) ซึ่งทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล และการรับรู้สมรรถนะหลักของพยาบาลวิชาชีพ เนื่องจากทัศนคติเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีจะสามารถนำความรู้และทักษะไปปฏิบัติงานให้มีพฤติกรรมที่ดีในการดูแลผู้ป่วย หากพยาบาลมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพจะทำให้ไม่สามารถให้การดูแลที่ดีกับผู้ป่วยได้ รวมทั้งไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ป่วย ทัศนคติที่แสดงออกมาทั้งในด้านบวกหรือด้านลบ มีผลต่อความตั้งใจในการประกอบวิชาชีพ ความรับผิดชอบและความเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน (Netisarayaphakorn, Tanopas, & Phaocharoen, 2021)

และจากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการทางสุขภาพที่พบว่า ต้องการบัณฑิตที่มีความตระหนักและความตั้งใจในการปฏิบัติการพยาบาล มีความเต็มใจให้การช่วยเหลือผู้ใช้บริการ ปฏิบัติการพยาบาลโดยแสดงออกถึงความเมตตา กรุณา คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้ใช้บริการ มีความซื่อสัตย์ สุจริต รักษาความลับ ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น ไม่ปกปิดความผิดของตน และปฏิบัติต่อผู้ใช้บริการได้อย่างถูกต้อง การส่งเสริมให้พยาบาลมีคุณธรรม จริยธรรมประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการประกอบกิจแห่งวิชาชีพจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับวิชาชีพพยาบาล (Thongjam, Thongpan, & Leeka, 2021) ดังนั้น บัณฑิตพยาบาลที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาลจะส่งผลให้มีพฤติกรรมในการปฏิบัติการพยาบาลต่อผู้ใช้บริการและผู้ป่วยโดยเคารพในคุณค่า ความเชื่อ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และให้การดูแลที่ตระหนักถึงคุณค่าความต้องการและเอกลักษณ์ของบุคคล ให้ผู้ใช้บริการได้ตัดสินใจด้วยตนเอง มีความเอื้ออาทรต่อผู้ใช้บริการ และมีการแสดงออกของพฤติกรรมที่สื่อให้เห็นถึงความจริงใจ อยากช่วยเหลือ แสดงพฤติกรรมในลักษณะการปฏิบัติที่นุ่มนวล ดูแลเอาใจใส่ ด้วยความห่วงใยและเอื้ออาทรต่อกัน (Department of Thai Traditional and Alternative Medicine, 2021) พยาบาลจึงต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม ให้การดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วยด้วยความเมตตา กรุณา ดูแลเสมือนเป็นญาติพี่น้อง เอาใจใส่และปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ โดยเห็นแก่ประโยชน์ของผู้

ป่วยเป็นที่ตั้ง อีกทั้งต้องเป็นผู้มีสติมีความรอบคอบ ให้การดูแลผู้ป่วยโดยระมัดระวังไม่ให้เกิดความผิดพลาดอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าในภาพรวมผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการทางสุขภาพต้องการบัณฑิตพยาบาลที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ด้านลักษณะบุคคล พบว่า ผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการทางสุขภาพต้องการบัณฑิตพยาบาลที่สามารถใช้วิธีการสื่อสารทางวิชาการและเชิงวิชาชีพ และในชีวิตประจำวันด้วยการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยได้ถูกต้อง และมีความใฝ่รู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารมีความจำเป็นสำหรับการปฏิบัติการพยาบาล ทั้งการรายงานข้อมูลผู้ป่วย อาการที่เปลี่ยนแปลง การวางแผนการพยาบาล หรือการปรับเปลี่ยนแผนการพยาบาล รวมถึงการสื่อสารในทีมพยาบาลหรือผู้ร่วมวิชาชีพ เพื่อให้การพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ การสื่อสารที่ผิดพลาดระหว่างผู้ให้บริการทางสุขภาพเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย การสื่อสารจึงเป็นสมรรถนะหนึ่งของพยาบาลวิชาชีพที่สำคัญ การสื่อสารเชิงวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพจะช่วยลดช่องว่างในการสื่อสาร ลดระยะเวลา และช่วยส่งเสริมความปลอดภัยในการดูแลผู้ป่วย (Niyomsat, Aunchangwang, Suwanwaiphatthana, Sangbumrung, & Niyomkar, 2024) การให้ข้อมูลต้องใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย วาจาสุภาพและไพเราะ ทำให้เป็นมิตร จะทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างราบรื่น การสื่อสารที่ไม่ถูกต้องอาจทำให้เกิดความขัดแย้งหรือความโกรธขึ้น อาจทำให้เกิดผลเสียทั้งต่อพยาบาลหรือผู้ป่วย ส่งผลไม่ดีต่อสัมพันธภาพ (Thongjam, Thongpan, & Leeka, 2021) รวมถึงความต้องการลักษณะบุคคลของบัณฑิตพยาบาลที่มีความใฝ่รู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการพัฒนาตนเองทำได้โดยการใฝ่หาความรู้ สนใจกระตือรือร้น ใฝ่หาที่จะเรียนเพื่อสะสมความรู้ ความชำนาญ ทักษะ และความสามารถ เพื่อเพิ่มศักยภาพของตน เกิดการเรียนรู้และนำมาซึ่งการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในตนเอง สังคม และองค์กร (Pongsubkaroon, 2024) ดังนั้น พยาบาลวิชาชีพจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมเพื่อก้าวตามให้ทันกับสังคมในยุคนี้ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนด้านภาวะสุขภาพอนามัยความปลอดภัยของชีวิตได้อย่าง

ครบถ้วน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการสถานประกอบการทางสุขภาพ ต้องการบัณฑิตที่มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความฉลาดทางอารมณ์ มีความละเอียดรอบคอบ ช่างสังเกต มีภาวะผู้นำและเป็นผู้ตามได้ดี รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่น กล้าแสดงออกในสิ่งที่เหมาะสม เป็นสมาชิกและแบบอย่างที่ดีในองค์กรและวิชาชีพพยาบาล สามารถสื่อสารเชิงวิชาชีพได้เหมาะสมกับสถานการณ์และในการปฏิบัติการพยาบาลสามารถทำงานเป็นทีมวิชาชีพร่วมกับสหวิชาชีพหรือผู้เกี่ยวข้องได้ สอดคล้องกับสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ (สภาการพยาบาล, 2553)

3. ด้านทักษะ พบว่า ต้องการบัณฑิตพยาบาลที่มีทักษะวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ที่สามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับการใช้ยาได้อย่างสมเหตุผล และมีทักษะการปฏิบัติหัตถการทางการพยาบาลตามหลักการอย่างถูกต้องในทักษะด้านวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ต้องการบัณฑิตที่มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง พยาบาลที่มีความรู้หรือทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลน้อย ทำให้ไม่สามารถให้การดูแลผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความเสี่ยงในการปฏิบัติการพยาบาลให้กับผู้ป่วย ดังนั้น พยาบาลต้องมีความรู้และมีทักษะทางการพยาบาลที่เพียงพอในการดูแลผู้ป่วย จึงจะสามารถดูแลผู้ป่วยให้ปลอดภัยได้ การปฏิบัติการพยาบาลที่ไม่ถูกต้องตามเทคนิคหรือหลักการพยาบาลตามมาตรฐานการพยาบาล อาจทำให้ผู้ป่วยมีอาการไม่พึงประสงค์หรือเกิดภาวะแทรกซ้อน ทำให้ส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยได้ (Thongjam, Thongpan, & Leeka, 2021) รวมถึงการสอนหรือให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยและผู้ให้บริการทางสุขภาพเพื่อแก้ไขปัญหการพยาบาล พยาบาลต้องมีทักษะในการให้ข้อมูลทางสุขภาพได้อย่างถูกต้อง มีทักษะในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการใช้ยาได้ ซึ่งเป้าหมายในการใช้ยาอย่างสมเหตุผล เป็นการมุ่งสู่การใช้ยาอย่างปลอดภัยและเกิดประโยชน์จริงต่อผู้ป่วย จากรายงานขององค์การอนามัยโลกพบว่ามากกว่าร้อยละ 50 ของการใช้ยาเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อผู้ป่วยได้หลายลักษณะและเป็นอันตรายที่ไม่ควรเกิดขึ้น (Phumkokrak, 2020) ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญ

ปัญหาการใช้ยาอย่างไม่สมเหตุผล มีผลกระทบต่อการรักษาผู้ป่วยทำให้เกิดอาการไม่พึงประสงค์ เกิดปัญหาเชื้อดื้อยาที่สูงขึ้น ส่งผลเสียต่อสุขภาพและการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร รวมถึงเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายด้านการรักษาของประเทศ (International Health Policy Foundation, 2023) การที่บัณฑิตพยาบาลมีความสามารถบริหารจัดการยาได้อย่างสมเหตุผล ภายใต้ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เกิดคุณภาพและผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้ใช้บริการ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสมรรถนะหลัก (Core Competency) และเป็นทักษะที่เกิดขึ้นนั้น มาจากพื้นฐานความรู้จนสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สภาการพยาบาล, 2553)

ส่วนทักษะด้านเทคโนโลยี ดิจิทัล พบว่า ต้องการบัณฑิตพยาบาลที่มีทักษะในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการดูแลและแก้ไขปัญหาสุขภาพของผู้ใช้บริการได้อย่างถูกต้อง และมีทักษะในการใช้สารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลขั้นพื้นฐาน และหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อการเรียนรู้และปฏิบัติการพยาบาล การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทางการพยาบาลนำไปสู่การปฏิบัตินับว่าเป็นสมรรถนะหลักอย่างหนึ่งที่สำคัญสำหรับพยาบาล เพื่อนำมาใช้ในการประกอบการตัดสินใจในการดูแลและแก้ไขปัญหาของผู้ป่วยหรือผู้ใช้บริการ โดยมุ่งเน้นให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้นต่อผู้ป่วยทั้งด้านบริการที่ดีขึ้น มีความปลอดภัยสูงขึ้น และลดค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ป่วย (Khammathit, 2021) นอกจากนี้ยังพบว่า บุคลากรทางการพยาบาลส่วนมากยังขาดทักษะการสืบค้นที่เป็นระบบทำให้มีอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูล และอุปสรรคด้านภาษา เนื่องจากการรายงานผลการวิจัยส่วนมากตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ เมื่อบุคลากรขาดความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาต่างประเทศจึงทำให้มีการเข้าถึงและนำไปใช้น้อย ดังนั้น บัณฑิตพยาบาลต้องมีทักษะกระบวนการสืบค้นที่เป็นระบบในการค้นหาปัญหาทางการพยาบาลที่ต้องการแก้ไข ใช้เทคนิคการสืบค้นเพื่อการเรียนรู้และปฏิบัติการพยาบาล ในการค้นหาคำตอบที่ต้องการและถูกต้อง สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการสถานประกอบการทางสุขภาพ ต้องการบัณฑิตที่สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสืบค้นข้อมูลประมวลผล นำเสนอข้อมูลที่ทันสมัยในการดูแลและแก้ไขปัญหาสุขภาพของผู้รับบริการได้อย่างถูกต้อง สามารถใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือ

ในการออกแบบโครงการบริการสุขภาพ/นวัตกรรม/วิจัยทางการแพทย์บาลได้ (สภาการพยาบาล, 2553)

4. ด้านความรู้ พบว่า ความต้องการบัณฑิตพยาบาลที่สามารถออกแบบการบริการพยาบาลในสถานประกอบการทางสุขภาพ เช่น คลินิกดูแลผู้สูงอายุ คลินิกความสวยความงาม คลินิกสปา มีความรู้ และแนวคิดในการประกอบธุรกิจเชิงสุขภาพ เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในช่วงการปฏิรูประบบบริการสุขภาพ การบริการสุขภาพย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลง รูปแบบของการบริการการพยาบาลจึงจำเป็นต้องปรับให้สอดคล้องกับทิศทางใหม่ในการบริการสุขภาพ ผู้ปฏิบัติการพยาบาลจะต้องมีความไว้วางใจในการปรับแต่งการบริการ การจัดการการบริการการพยาบาล และการปฏิบัติการพยาบาลไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งจำเป็นต้องจัดขึ้นอย่างมีรูปแบบและมองเห็นผลผลิตอย่างชัดเจน (Angkhanit, Somsup, & Wongpimon, (2020)

ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการทางสุขภาพ จึงต้องการบัณฑิตพยาบาลที่สามารถออกแบบการบริการพยาบาลในสถานประกอบการทางสุขภาพได้ เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการทางสุขภาพ โดยเฉพาะในด้านสมรรถนะที่ผู้ประกอบการคาดหวัง เช่น การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีม และการใช้เทคโนโลยีด้านสุขภาพอย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ลักษณะของการให้บริการทางสุขภาพในปัจจุบันเริ่มเปลี่ยนไปในเชิงของธุรกิจ ซึ่งธุรกิจเชิงสุขภาพเป็นธุรกิจที่มีตลาดขนาดใหญ่และกำลังเติบโตอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับโลกและในประเทศไทย (Global Wellness Institute, 2024) และธุรกิจเชิงสุขภาพในประเทศไทยยังมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่องจาก 4 เมกะเทรนด์ด้านสุขภาพของไทย ได้แก่ 1) การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ 2) พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีแนวโน้มใส่ใจสุขภาพมากขึ้นหลังวิกฤตโควิด-19 3) แนวโน้มการเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพิ่มสูงขึ้น 4) การสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการใช้จ่ายด้านสุขภาพต่อเนื่องทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (Jaenglom, Tantipidok, & Krongkaew, 2023) ผู้ให้บริการต้องมีความรู้ในการส่ง

เสริมสุขภาพ ป้องกันโรค หรือฟื้นฟูสุขภาพที่ผ่านการอบรมในหลักสูตรที่ได้รับการรับรอง ได้รับวุฒิบัตร/ใบรับรองเฉพาะด้านของการให้บริการ มีความรู้ในการให้บริการเฉพาะเรื่องที่ทำให้บริการอย่างดี สามารถอธิบายทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการบริการ อธิบายถึงผลกระทบทั้งผลดีและข้อควรระวังจากการบริการได้ สามารถป้องกันและแก้ไขภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น ในระหว่างให้บริการหรือภายหลังได้เพื่อความปลอดภัยแก่ผู้รับบริการ (Department of Thai Traditional and Alternative Medicine, 2021) การที่พยาบาลจะปฏิบัติได้บรรลุผลและเกิดผลดีต่อผู้ใช้บริการนั้นสอดคล้องกับสมรรถนะตามที่สภาการพยาบาลกำหนด (สภาการพยาบาล, 2553)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการทางสุขภาพ โดยเฉพาะในด้านสมรรถนะที่ผู้ประกอบการคาดหวัง เช่น การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีม และการใช้เทคโนโลยีด้านสุขภาพอย่างเหมาะสม
2. ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การบูรณาการเรียนรู้อย่างจริงจัง เพื่อพัฒนาสมรรถนะเชิงปฏิบัติการของนักศึกษาพยาบาลให้มีประสิทธิภาพและตอบโจทย์การปฏิบัติงานจริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาสมรรถนะของบัณฑิตพยาบาลในเชิงเปรียบเทียบกับจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ผู้บริหาร อาจารย์พยาบาล ผู้บัณฑิตพยาบาล และผู้ใช้บริการ เพื่อให้ได้มุมมองที่ครอบคลุมและสะท้อนภาพรวมของความต้องการที่แท้จริงในระบบบริการสุขภาพ
2. ควรวิจัยเชิงทดลองหรือวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเพื่อประเมินผลของการนำแนวทางจากงานวิจัยนี้ไปปรับใช้กับการจัดการเรียนการสอน เช่น การจัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติเชิงสมรรถนะ หรือการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ทางการแพทย์บาล

References

- Angkhanit, M., Somsup, R., & Wongpimon, B. (2020). A model for the development of the quality of the nursing research and development department Roi Et Hospital. *Journal of nursing and health care*, 38(1), 107-116.
- Department of Thai Traditional and Alternative Medicine. (2021). *Wellness center evaluation criteria*. Samchareon Phanich. (in Thai)
- Global Wellness Institute. (2024). *Global wellness economy monitor 2024: The global wellness economy reaches a new peak of \$6.3 trillion and is forecast to hit \$9 trillion by 2028*. Retrieved from <https://globalwellnessinstitute.org/press-room/press-releases/the-global-wellness-economy-reaches-a-new-peak-of-6-3-trillion-and-is-forecast-to-hit-9-trillion-by-2028/>
- International Health Policy Foundation. (2023). *Thai national health accounts 2020–2021 and projection of health expenditure 2022–2024*. Nonthaburi: International Health Policy Foundation. (in Thai)
- Jaenglom, K., Tantipidok, P., & Krongkaew, K. (2023). *Deep dive into Thai wellness trends a hot business opportunity SCB Economic Intelligence Center*. Retrieved from <https://www.scbeic.com/th/>
- Khammathit, A. (2021). The evidence-based approach in health care management, applied to nursing. *The southern college network journal of nursing and public health*, 8(2), 315–328.
- Ministry of Public health. (2024). *Strategy for reforming the workforce public health service in the 10 years period*. Retrieved from <http://spd.moph.go.th/wp.content/upload/2021/11>.
- Ministry of Social Development and Human Security. (n.d.). *Aging scoiety*. Retrieved from http://m_society.go.th//ewtadmin/et/mso_web
- Na Nakorn, P., & Noyudom, A. (2020). A study of attitude towards nursing profession in the 21st century: The perspective of nursing students at Ramathibodi Nursing School. *Journal of the royal thai army nurses*, 21(2), 349–357.
- Netisarayaphakorn, B., Tanopas, B., & Phaocharoen, U. (2021). Attitude towards nursing profession, ethical behaviors in nursing practice and perception on core competencies of newly graduated nurses. *Journal of nursing science Christian University of Thailand*, 8(1), 1–21.
- Niyomsat, Y., Aunchangwang, W., Suwanwaiphatthana, W., Sangbumrung, P., & Niyomkar, S. (2024). Development of online learning material to enhancing English professional communication in pediatric nursing practicum for nursing students. *Journal of health research and development, Nakhon Ratchasima Provincial public health office*, 10(2), 156–176.
- Nursing Council. (2021). Regulations on limitations and conditions for the practice of nursing and midwifery, B.E. 2564 (2021). *Royal gazette*, 138(Special Section 53 D), 28–38.
- Phumkokrak, A. (2020). Foreign countries' rational drug use policies. *Yawipak*, 11(45), 11–16.
- Thongjam, R., Thongpan, S., & Leeka, J. (2021). The development of ethical behavior for professional nurse. *Journal of graduate mcu Khon Kaen Campus*, 8(4), 201–213.

